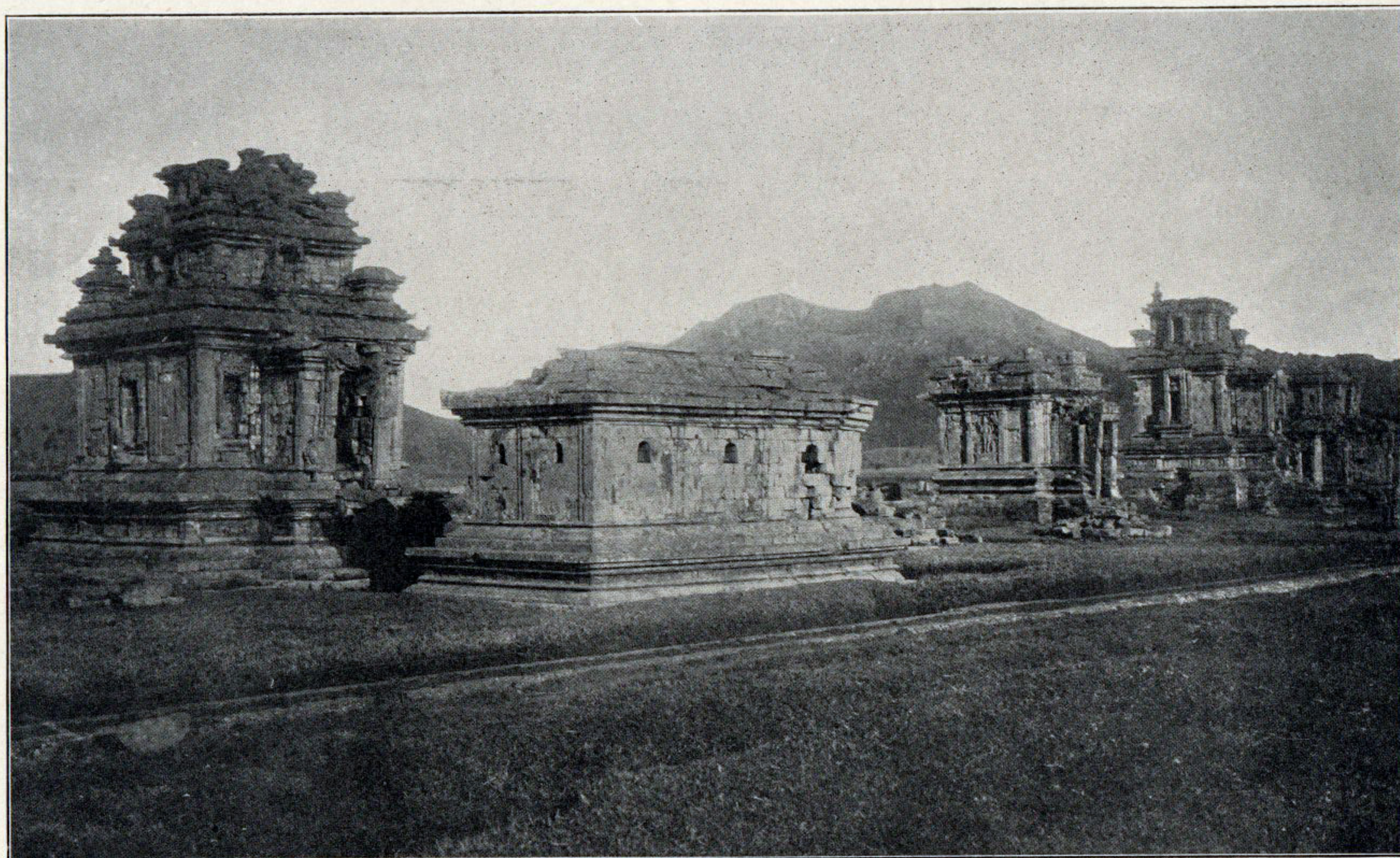

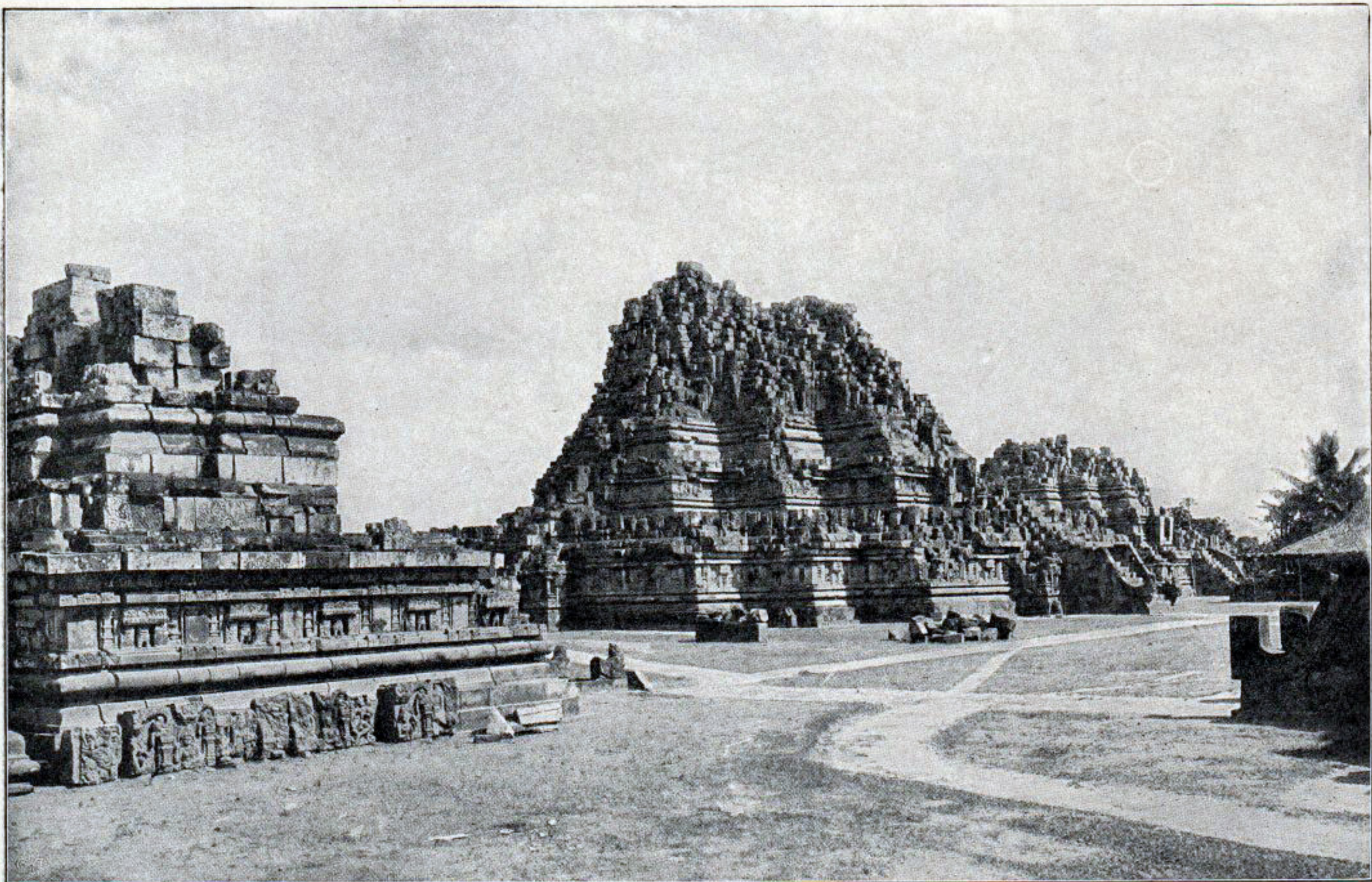

136. DE VIJF TEMPELS OP HET DIËNG-PLATEAU.

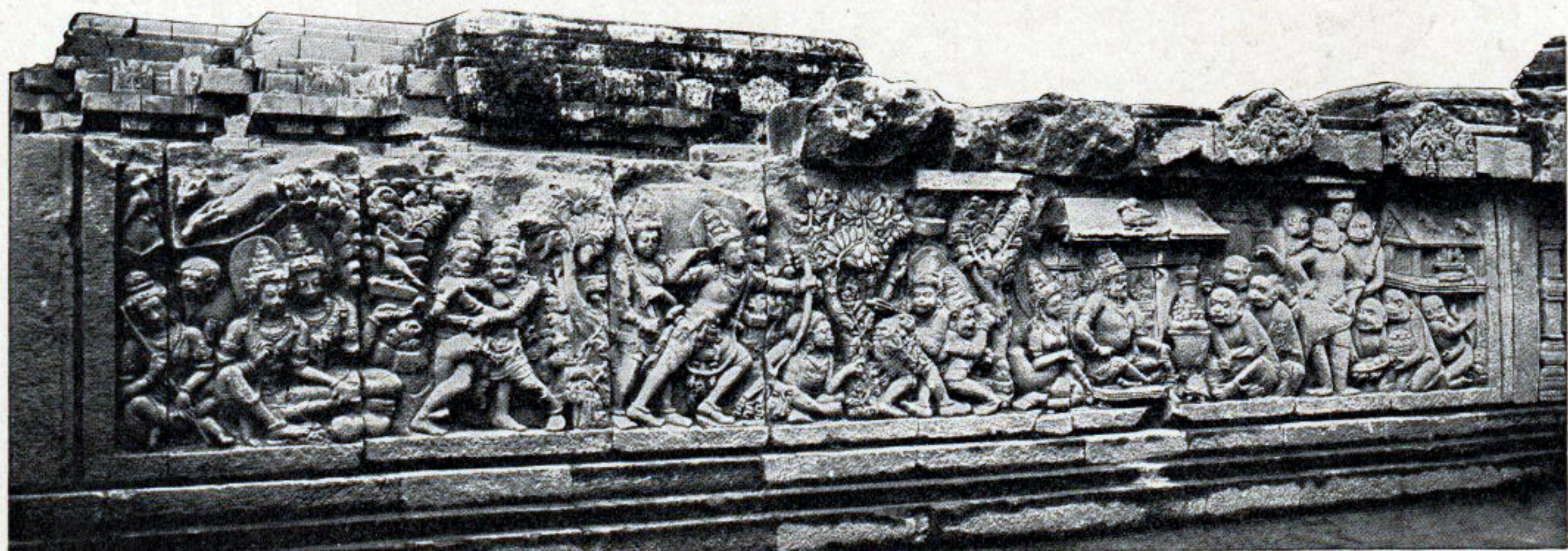
Van ongeveer het begin der Javaansche jaartelling af (die in het jaar 78 der Christelijke jaartelling begint) kwamen er geregeld menschen uit Voor-Indië naar Sumatra, Java, Bali enz., die Hindoesche godsdiensten aanhingen. Wel 14 of 15 eeuwen lang heeft dit geduurd en in dien tijd hebben die Hindoes veel invloed uitgeoefend op de beschaving der volken van den Westelijken Ind. archipel. Die invloed strekte zich vooral uit over den godsdienst, de maatschappij (er ontstonden rijken, met vorsten die vermoedelijk wel uit Hindoeland afkomstig waren), de letterkunde (zij brachten hier letterschriften en de oude Javaansche geschriften zijn naar Hindoesch model), de bouwkunst en de beeldhouwkunst. Op het Diëng-plateau liggen vijf tempeltjes van den Çiwa-godsdienst; deze zijn vermoedelijk de oudste der tempels op Java. In die eeuwen was het Diëng-plateau een bedevaartsplaats, waar ook veel priesters woonden.

136. LIMA BOEAH TJANDI DITANAH TINGGI DIËNG.

Sedjak permoeaän hitoengan tahoen Adji Saka ada orang Hindoe datang kekepoelunan Hindia ini; sampai 14 atau 15 abad lamanja dikembangkannya agamanya disini. Masa itoe tanah tinggi Diëng soeatoe tempat soetji, tempat kediaman pandéta² agamanya. Jang tinggal sekarang ini jaitoe tjandi 5 boeah.

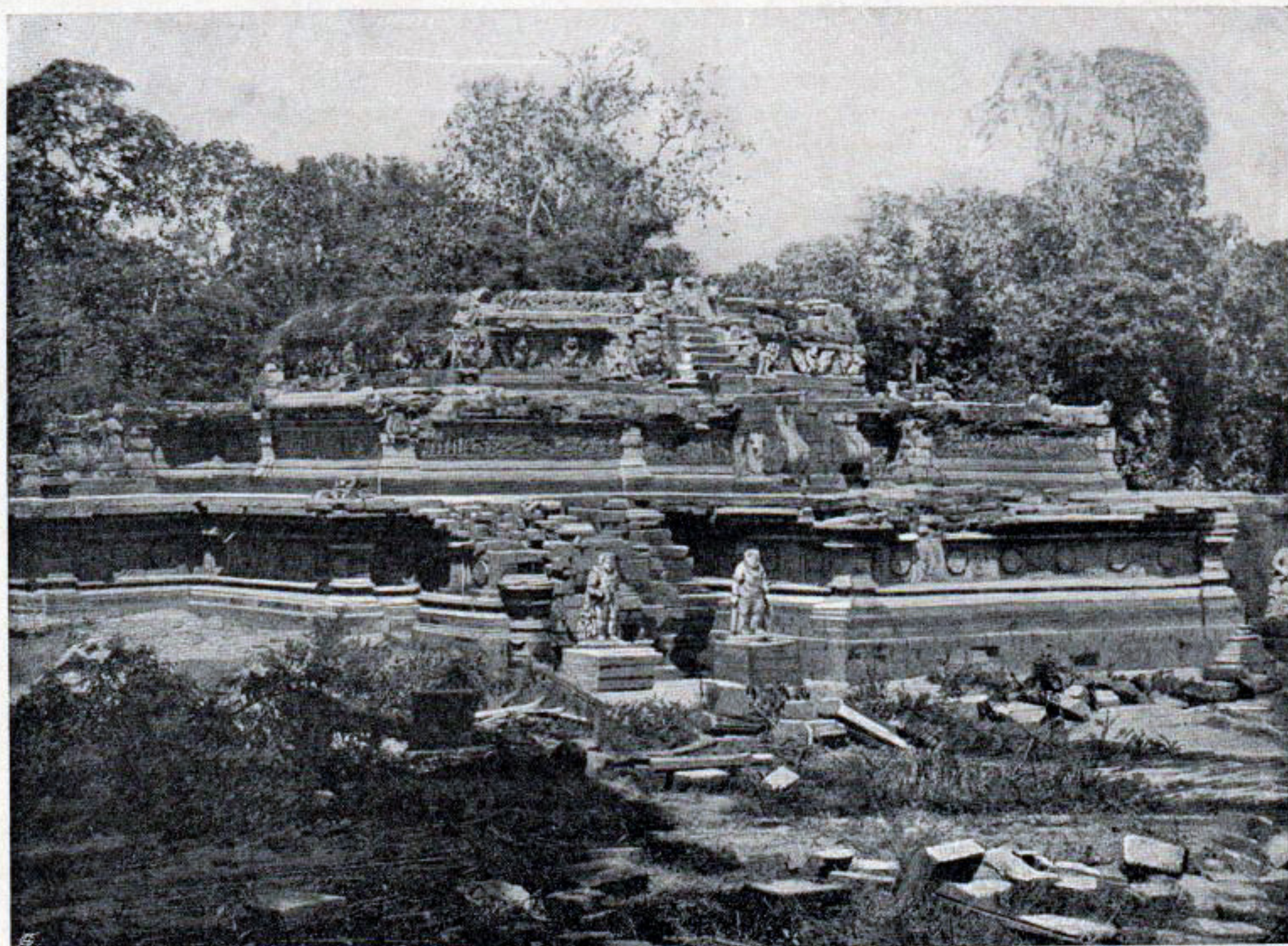
137. LARA-DJONGGRANG-GROEP (PRAMBANAN).
137. TJANDI LARA-DJONGGRANG (PARAMBANAN).

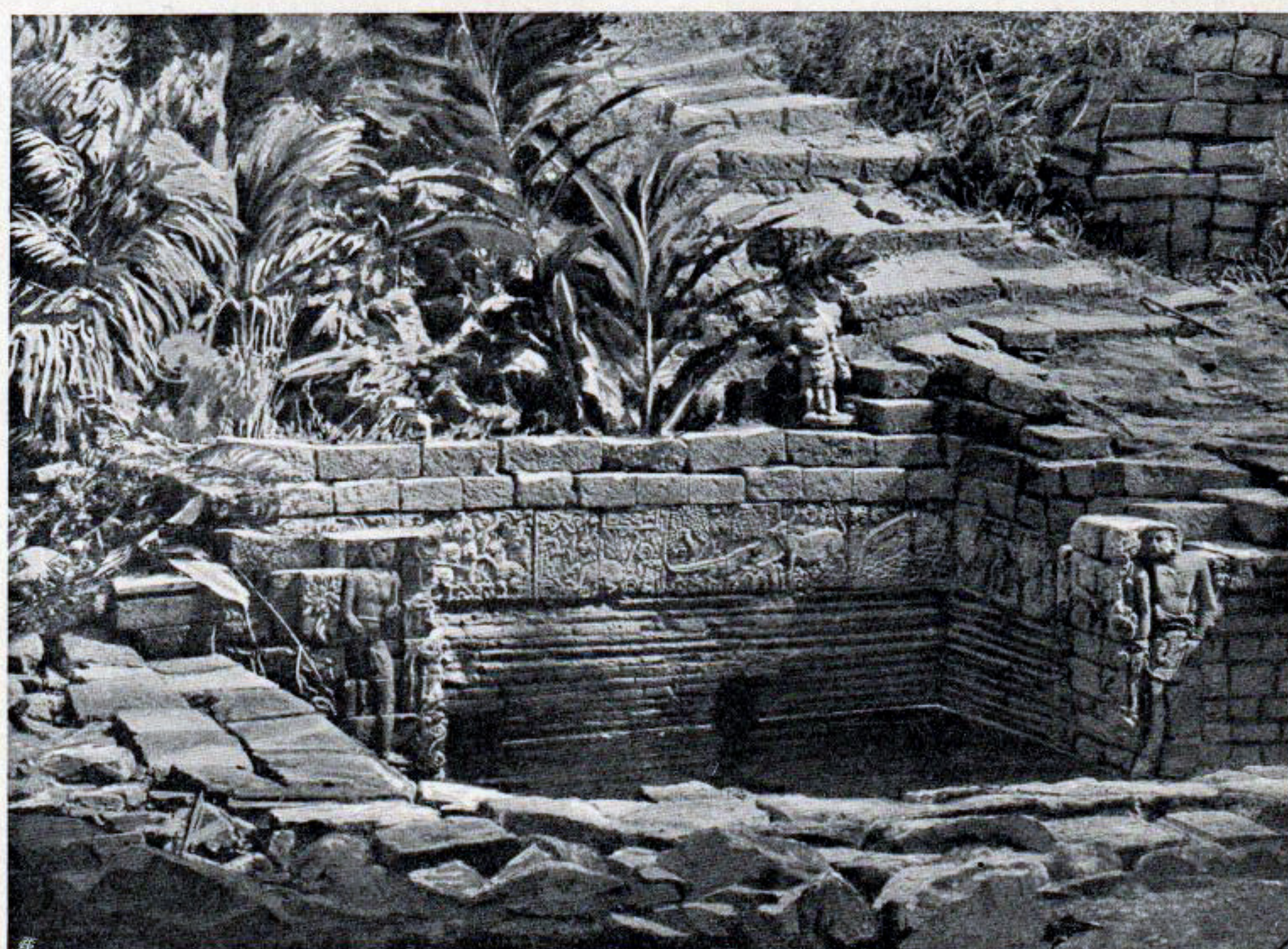
138. RELIEFS VAN DEN ÇIWA-TEMPEL VAN PRAMBANAN.
138. OEKIRAN RIWAJAT RAMA PADA TJANDI² DI-PARAMBANAN.

137/138. Aan den spoorweg Soerakarta-Jogjakarta ligt vlak bij de grens van Jogjakarta, de désa Prambanan. Rondom die desa liggen de ruïnen van tempels, kloosters, terrassen en raadzaalen, die men tezamen „de tjandi's van Prambanan" noemt, want de Javanen van tegenwoordig noemen de resten van steenen bouwwerken uit den Hindoetijd „tjandi". Deze heiligdommen zijn in de 8e en latere eeuwen gebouwd. Sommige dienen voor den Boeddhistischen godsdienst (zie no. 153 en volgende), de andere voor de Çiwaieten. Op de plaat ziet men de drie groote tempels van de z.g.n. Lâra Djonggranggroep, ten N. van Prambanan. De grootste, in het midden, was gewijd aan Çiwa en in de reliefs daarvan is de Râmâyana-geschiedenis afgebeeld. De tempel links was aan Brahma, de rechtsche aan Wishnoe gewijd.

137/138. Dekat djalan karéta api, pada batas Jogjakarta dengan Soerakarta adalah desa Parambanan. Sekeliling désa itoe adalah beberapa batoe² bekas tempat memoedja, bihara, balai² d.l.l., sekaliannja diseboet tjandi Parambanan, permoeaan diboeat pada abad ke-8. Tjandi itoe ada oentoek agama Boeddha (lihatlah no. 153), adalah oentoek agama Çiwa. Pada no. 137 tampaklah tjandi pemoedjaan Batara Çiwa (jang ditengah); inilah jang berhias gambar riwajat Rama (no. 138); jang kiri pemoedjaan Batara Brahma; jang kanan pemoedjaan Batara Wishnoe.

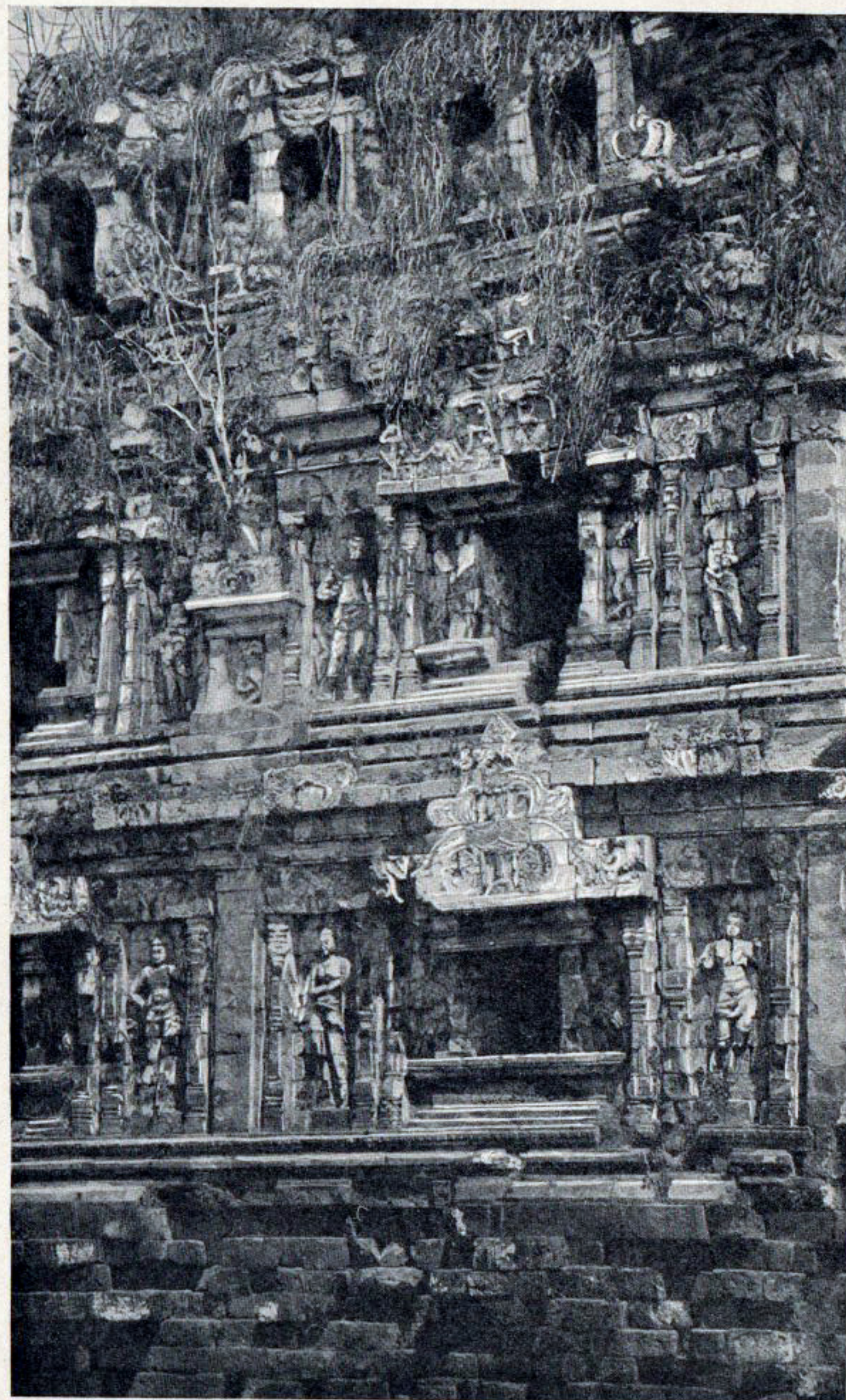
139. TJANDI PANATARAN.

140. TJANDI PANATARAN.

139/140. Geheel Midden- en Oost-Java is als het ware bezaaid met ruïnen uit den Hindoe-tijd, meest van tempels. De meeste en schoonste vindt men daar, waar in dien tijd machtige rijken waren, d.i. in het stroomgebied van de Prâgâ, en in het gebied, ingesloten door het Brantasdal en de lijn Porong-Malang. Ten N. van Blitar liggen de tempels van Panataran, van het eind der 12de tot ver in de 15de eeuw gebouwd, dus uit den tijd der rijken van Daha of Kediri, Singasari en Madjapahit.

139/140. Djawa Tengah dan Timoer itoe banjaklah bekas gedoeng jang diboeat pada zaman Hindoe; kebanjakannja gedoeng itoe tempat pemoedjaan Batara² dan Déwa². Seb. Oetara Blitar adalah Tjandi Panataran; tjandi itoe dikerdjakan orang pada achir abad ke-12 sampai abad ke-15, jaïtoe zaman keraton Daha atau Kediri, Singasari dan Madjapahit.

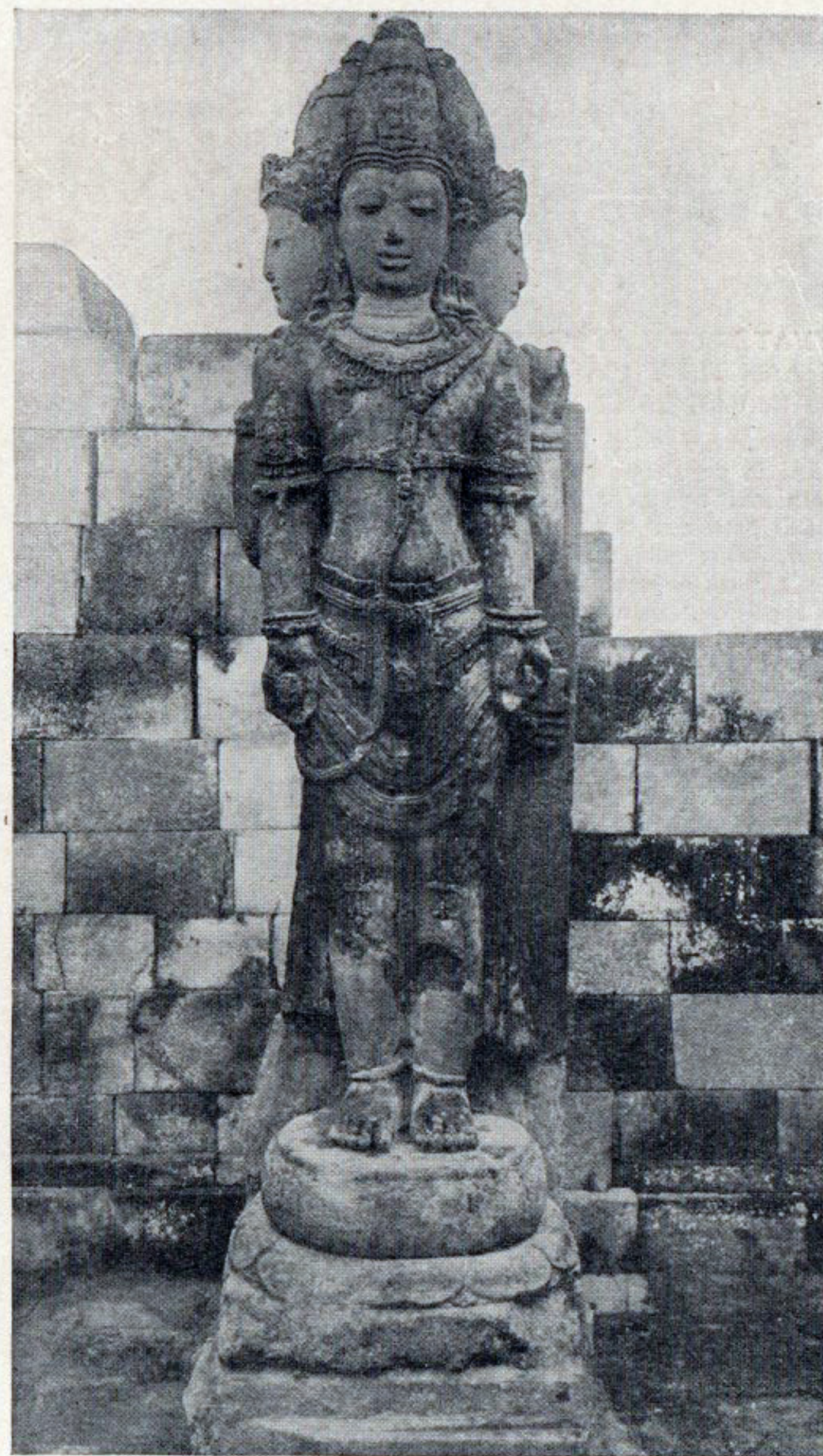

141. PANATARAN.

Ook op den hoofdtempel van Panataran zijn reliefs gebeeldhouwd, die het Râmâyana-verhaal voorstellen. De Javanen hebben de tjandi's niet opzettelijk vernield, toen zij Mohammedanen werden. Wel waren deze natuurlijk zeer in verval geraakt, doch door den Oudheidkundigen Dienst worden zij nu met voorbeeldige zorg voor verder verval behoed, afgebeeld, beschreven en, als men nog precies weet hoe de steenen hebben gezeten, ook hersteld.

141. PANATARAN.

Tjandi Panataran beroekir²an djoega, gambarnja dari pada riwayat Rama djoega. Tjandi² itoe soedah karoebroehan, akan tetapi sekarang ini seboléh²nja dipeliharakan walau poen diperbaiki djadi sebagai moela²nja betoel oléh Goebnemèn.

142. BRAHMA.

Van het werk der Hindoe-Javanen uit den Hindoe-tijd is natuurlijk alleen maar overgebleven wat van steen of metaal was, en dit nog niet eens in zijn geheel. Tot dit werk behooren vooral veel beelden van Hindoesche godheden. Een der hoofdgoden (batara's) is Brahma, de Schepper, kenbaar aan zijn vier hoofden, vier armen en gewoonlijk een zwaan als drager van het beeld.

142. BATARA BRAHMA.

Bekas perboeatan orang Djawa dalam zaman poerbakala, jaitoe barang daripada batoe atau logam sadja. Banjaklah retjanja jang tinggal, jaitoe retja déwa². Inilah retja Batara Brahma, jang menitahkan 'alam. Kepalanja 4, tangannja 4.

143. SARASWATI.

Behalve van steen werden ook beelden gemaakt van brons, zilver en goud. Dit bronzen beeld stelt voor Saraswati, de gemalin van Brahma, zittend op een pauw, en afgebeeld met twee of met vier armen. Dit beeld is zeer zeldzaam op Java, zeldzamer dan Brahma.

143. DÉWI SARASWATI.

Retja itoelah daripada batoe, soeasa, pérak atau mas. Jang tampak ini retja soeasa jaïtoe Déwi Saraswati, isterinja Batara Brahma, pekendaraanja boeroeng merak. Tangannja 2 atau 4. Retja seroepa ini amat djarang ditanah Djawa.

144. TRIMOERTI.

De Hindoes hadden (behalve een groot aantal lagere goden als de goden van de zon, de maan, den hemel en de bliksem, de onderwereld, de hemelstreken, de liefde, den rijkdom, de zee enz.) de vereering aangenomen van Brahma als de Schepper, Wishnoe als de onderhouder en Çiwa als de vernietiger, maar tevens de vernieuwer van het heelal. Deze drie werden tot één samengevat, de Trimoerti. Evenwel beschouwden de Çiwaieten de Trimoerti als een verschijningsvorm van hun Opperwezen Çiwa, de Wishnoeïeten als van Wishnoe, die de krachten van alle drie de goden in zich vereenigden. Op Java zijn bijna alleen Çiwaieten geweest; hun Trimoerti (met 3 hoofden en 4 armen) was dus eene verschijning van Çiwa.

144. TRIMOERTI.

Inilah retja soeasa djoega, kepalanja 3, tangannja 4, namanja Trimoerti, jaïtoe ketiga Batara (Brahma, Çiwa, Wishnoe) satoeboeh. Lain daripada ketiga Batara ini, orang Hindoe memoedja banjak déwa dan déwi lagi, oemp. Déwi Çri, jaïtoe isterinja Déwa Wishnoe. Déwi ini diseboet djoega Lakshmi; ialah jang memberkati tanaman padi.

145. ÇIWA ALS MAHAKALA.

Voor de Çiwaieten op Java was dus Çiwa de voornamē god. Men vereerde hem in drie gestalten, 1e als Mahadēwa, de groote god, of I Çwara, de Heer, of Mahaçwara, de Groote Heer; 2e als Mahakala of Bhairawa, de groote god van den Tijd, de verdelger, de bestraffer. Zoo zien wij hem op de plaat: woeste gelaatsuitdrukking, het kastekoord en de voetenbank van doodskoppen, bij dit beeld vierarmig, zittend op een jakhals, met een schedel als drinknap, het zwaard en andere teekens; 3e als Batara Goeroe (zie no. 148).

145. BATARA ÇIWA BEROEPA MAHAKALA.

Batara Çiwalah jang terlebih dipoedji olēh orang Djawa pada zaman dahoele. Roepa retjanja ada 3: Mahadēwa atau Mahaçwara, Mahakala atau Bhairawa dan Batara Goeroe. Inilah retja Mahakala jang amat ditakoeti orang! Ia bersemajam dipoenggoeng serigala; segala ibaratnja itoe kebinaan sadja!

146 DOERGA.

De gemalin van Çiwa als Mahakala of Bhairawa (no. 145) is Mahakali of Bhairawi, die ook in verschillende vormen voorkomt. De meest gebruikelijke voorstelling is die als Doerga, en wel in het bijzonder als op de plaat, als Verdelgster van den Stierdemon. Zij wordt voorgesteld alsof zij den stier heeft verslagen; uit de wond komt de demon te voorschijn, dien zij bij het haar vastgrijpt. Met een andere hand houdt zij den verslagen stier, waarop zij staat, bij den staart. Zij heeft hier acht armen en draagt verschillende wapens.

146. DÉWI DOERGA.

Inilah retja Déwi Doerga, jaïtoe isteri Batara Mahakala (no. 145), tangannja 8, sendjatanja roepa². Pada retja ini Déwi Doerga beroepa dewi jang membinasakan seékoer lemboe djantan; dalam badan lemboe ini mendjelma boeta atau kala jang djahat, jang akan diboenoehnja.

147. KONINGIN TRIBHOEWANA ALS GODIN PARWATI.

De vorsten en vorstinnen uit den lateren Hindoeschen tijd op Java lieten hun beeld dikwijls beitelten in den vorm van eene godheid. Zulk een beeld werd met hun asch bijgezet in een tempel. De plaat toont het beeld van eene vorstin als de godin Parwati of Oema of Mahadewa, de gemalin van Çiwa als Mahadewa (zie no. 145, 1e), vierarmig, met lotusknoppen in de voorhanden (hier afgebroken), een vliegenwaaier, een bidsnoer in de achterhanden, staande tusschen lotussen. Soms zit zij op den Nandi of stier als rijdier. De afgebeelde Tribhoewana is waarschijnlijk de gemalin van Krëtaradjâsa van no. 149.

147. GAMBAR RETJA RATOE TRIBHOEWANA BEROEPA DÉWI PARWATI.

Radja² Madjapahit dan permaisoeerinja jang telah mangkat beradoe, mañtnja dibakar, aboenja disimpan dalam pemoedjaan. Ditas tempat aboe itoe didirikan seboeah retja Déwa atau Déwi, jang moekanja menjeroepai radja atau permaisoeeri jang wafat. Permaisoeeri ini beroepa Déwi Parwati, isterinja Mahadéwa (no. 145).

148. ÇIWA ALS BATARA-GOEROE.

De meeste beelden van het oude Java stellen Çiwa voor als Çiwa-Goeroe of Batara Goeroe (zie no. 145, 3e), d. i. de God-leeraar, altijd staande, bejaard, zwaarlijvig, met puntbaard en knevel, eenvoudig gekleed, zonder wapens; dikwijls door twee leerlingen vergezeld. Misschien is hij door het volk vereenzelvigd met een der groote Resi's of Zieners, verbreiders der Hindoe-beschaving.

148. BATARA ÇIWA BEROEPA BATARA GOEROE.

Kebanyakan kali ditanah Djawa Batara Çiwa beroepa Batara Goeroe, jaltoe seorang orang toea berdiri, pakaiannya bersehadja, tidak bersendjata; biasanja disertai doea orang moeridnja. Roepa-roepanja orang banjak ditanah Djawa ini bersangka bahoea retja ini boekan Çiwa-Goeroe, melainkan seorang Resi jang masjhoer namanja.

149. KONING KRĒTARADJASA ALS HARI-HARA (ÇIWA-WISHNOE).

Wishnoe is op Java weinig vereerd als Opperwezen. Voor de Wishnoeïeten is hij de handhaver der wereldorde en als de wereld in gevaar verkeerde daalde hij in de eene of andere incarnatie (awatâra) neer om haar te redden. Zijn rijdier is de Garoeda of zonne-arend (op Java een figuur half mensch en half vogel), zijne gemalin Çri of Lakshmi, die op Java de godin van den rijstbouw werd. Uit de samensmelting van Çiwa en Wishnoe heeft men een nieuwe godenfiguur Hari (= Wishnoe) — Hara (= Çiwa) geschapen. De plaat stelt den stichter van het rijk van Madjapahit voor als Hari-Hara, van Tjandi Simping bij Blitar. Zie ook no. 147. Het beeld wordt bewaard in het museum te Batavia.

149. MAHARADJA KRETARADJASA BEROEPA HARI-HARA.

Retja ini gambarnja Maharadja Kretaradja jang mengadakan keradjaan Madjapahit, meroepakan Hari-Hara, jaŕtoe Batara Wishnoe (Hari) dengan Batara Çiwa (Hari) bersetoeboeh. Retja ini terdapat ditjandi Simping dekat Blitar; sekarang ini ada digedong Museum di-Betawi. Lihatlah no. 147.

150. VROUWELIJKE HARI-HARA.

Van de Hari-Hara-godheid (zie no. 149) maakte men ook eene godin, zooals dit beeld uit het Museum te Batavia laat zien, dat in de voorhanden een knots en een lotusknop op een langen steel draagt. Zoo zijn er ook beelden gemaakt, waarin Çiwa als Mahadéwa en zijne gemalin Parwati-Mahadéwi tot ééne gestalte, Arddhanari, zijn vereenigd, half god, half godin.

150. HARI-HARA ISTERI.

Seperti Hari-Hara meroepakan Batara Wishnoe dan Batara Çiwa bersetoeboeh, demikian djoega diperboeat Hari-Hara isteri satoeboeh, oemp. retja ini jang disimpan digedong Museum di-Betawi. Batara Çiwa-Mahadéwa dan isterinja Parwati-Mahadéwi poen diperboeat retja setoeboeh djoega, setengah beroepa déwa, setengahnja isteri.

151. GANEÇA.

Een zoon van Çiwa en Parwati is Ganeça of Ganapati, d. i. Heer der gana's of dienende goden van Çiwa. Hij is de god der wereldsche wijsheid en slimheid (de olifant, waarvan hij den kop draagt, is het sterkste en slimste dier) en daarom roept men hem aan, als men eenig moeilijk werk onderneemt. Hij heeft twee of vier armen, houdt in één hand een etensbakje, in een andere een afgebroken stuk slagrand. Zijn doodskoppentoon en andere attributen heeft hij van zijn vader. Op Java waren de Ganeça-beelden talrijk en men vertelde elkaar aardige legenden over zijn vreemden vorm.

151. DÉWA GANÉÇA.

Seorang poetra Déwa Çiwa dan Déwi Parwati itoelah Déwa Ganéça atau Ganapati, jañtoe jang mengepalaí segala gana atau déwa² hambanja Batara Çiwa. Ia berkepala gadjah, bertangan 4. Djaman dahoele orang Djawa banjak jang memoedjanja, sebab ialah déwa jang memberi kepintaran hal berniaga d. s. b.

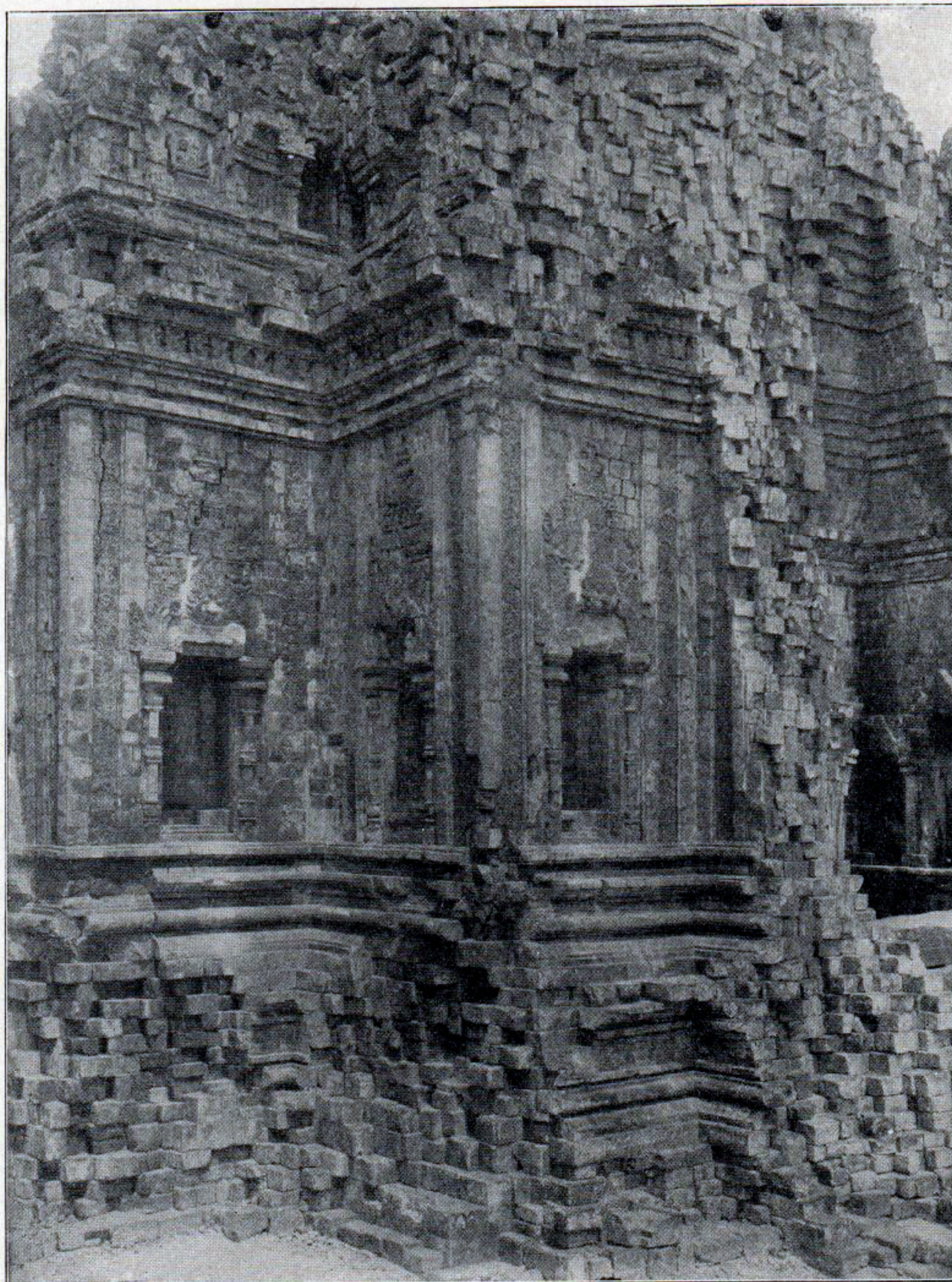

152. TEMPELWACHTER.

Als tempelwachters plaatste men voor de tempelingangen reusachtige beelden van rakshasa's of demonen, met uitpuilende oogen, gewapend met een knots. Ook in ornamentaal beeldhouwwerk komen veel demonenkoppen voor, als banaspati (= woudheer) of Kala-koppen boven de poorten of in andere beteekenis.

152. RETJA PENGAWAL TJANDI.

Disebelah pintoe gerbang pemoedjaan ditaroeh orang seboeah retja jang amat hébat, meroepakan reksasa, matanja membelaang, memegang seboeah gada. Diatas pintoe dioekir djoega kepala seroea itoe, namanja Kala atau banaspati.

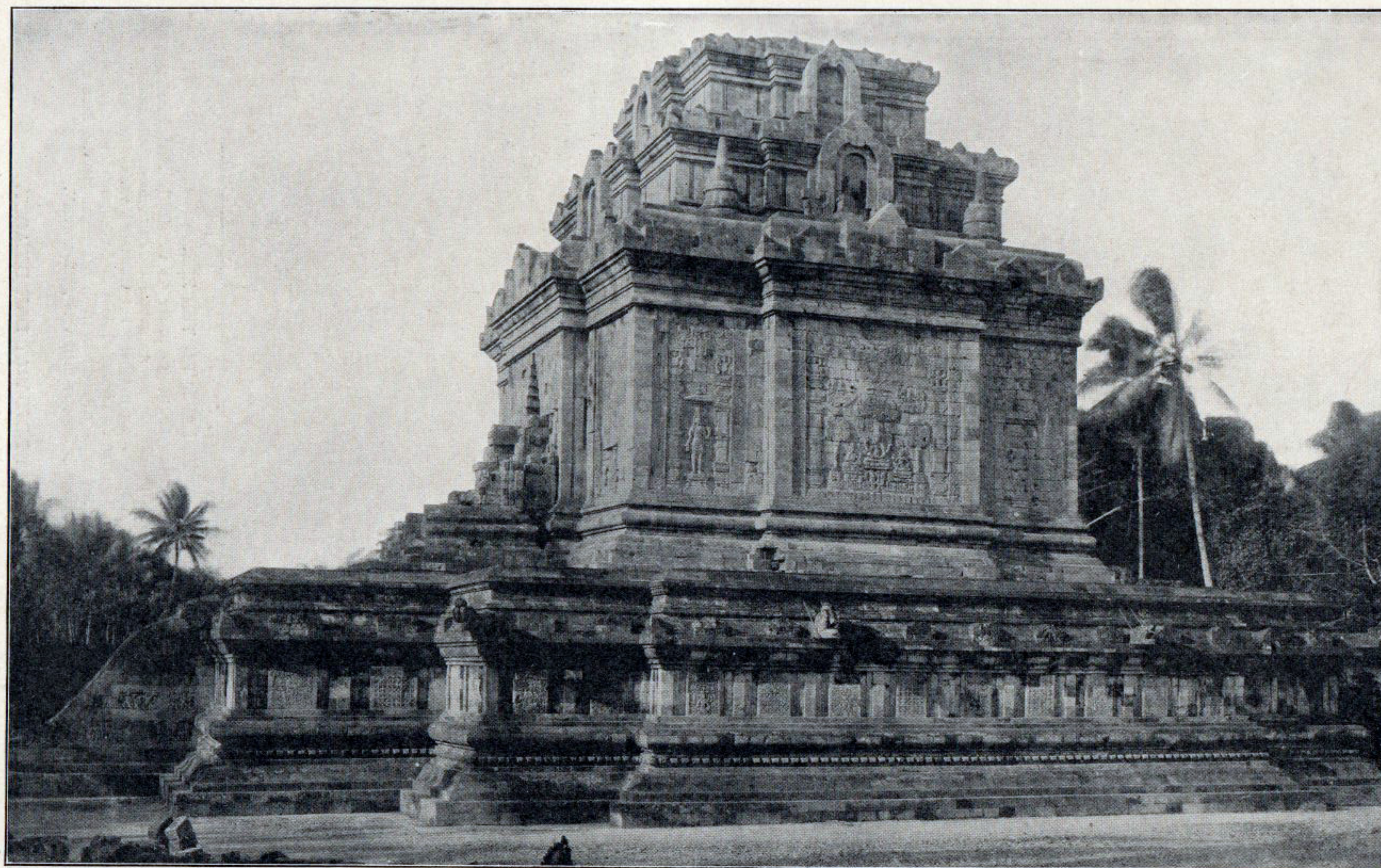

153. KALASAN. GEZICHT OP DEN ZUIDOOSTHOEK.

Nu volgen eenige platen over het Boeddhisme. Ten Z.W. van de Prambanan-ruinen, aan de andere zijde van de Opak, ligt bij de desa Kalasan de tjandi Kalibening of tjandi Kalasan, gesticht in 't jaar 778 na Chr., toen in Midden-Java een Boeddhistisch vorstenhuis regeerde, dat der Çailendra's, dat verwant was aan de Boeddhistische koningen van Zuid-Sumatra. Deze tjandi wordt hersteld. De beelden binnen in de tjandi en in de nissen zijn verdwenen. Men ziet op de plaat een deel van den voet, van het tempellichaam, van het begin van het dak, het beeldhouwwerk om en boven de nissen.

153. SEBEHAGIAN TJANDI KALASAN ATAU TJ. KALIBENING.

Gambar 153 sampai 164 ini semoea akan menjatakan hal agama Boeddha dip. Djawa pada djaman poerbakala. Tjandi Kalasan ini tjandi Boeddha, sekarang ini lagi diperbaiki orang. Letaknja disebarat tjandi Lara Djonggrang (no. 137). Tjandi ini didirikan pada t. 778 oléh seorang radja Mataram bangsa Çailendra, jang beragama Boeddha. Retja ditjengkeroengnja dan didalam tjandi soedah hilang semoeanja.

154. TJANDI MENDOET NA DE RESTAURATIE. ZUIDWESTZIJDE.

In Zuid-Kedoe vinden wij nog drie Boeddhistische monumenten, als overblijfselen van eene verzameling van heiligdommen, op één rij: tjandi Mendoet, ten O. van de Progo, de kleine tj. Pawon of tj. Bradjanalon, ook gerestaureerd, aan de samenvloeiing van K. Elo en K. Progo, en de reusachtige stoepa Boroboedoer ten W. van de Progo (zie no. 155—160). De Mendoet is hersteld, maar lang niet geworden, wat hij eens was; het portaal, de hoogste dakverdieping en de koepel bijv. ontbreken. In het schemerlicht van de groote tempelkamer zit op een troon een 3 Meter hoog beeld, uit één stuk trachiet gehouwen, van den Boeddha in monniksgewaad; links en rechts van hem twee Bodhisatwa's (toekomstige Boeddha's) in groot ornaat op lotuskussens.

154. TJANDI MENDOET, TÉMBOK SEB. BARAT-DAJA, SESOEDAH DIPERBAIKI.

Dikaresidénan Kedoe, seb. selatan, masih ada tiga boeah tjandi jang masoek bilangan tjandi Boeddha, jaitoe tj. Mendoet, seb. timoer K. Progo, tj. Pawon atau tj. Bradjanalon (ketjil sadja) pada pertemoean K. Elo dan K. Progo, serta tj. Boroboedoer, seb. barat K. Progo (no. 155—160). Tjandi Mendoet ini diperbaiki, akan tetapi tidak djadi sebageas asal moelanja. Didalamnja ada retja jang 3 M. tingginja, jaitoe Sang Boeddha bersemajam pada tachtanja; sebelah menjebelah ada doea retja lagi, jaitoe Bodhisatwa (jang akan djadi Boeddha).

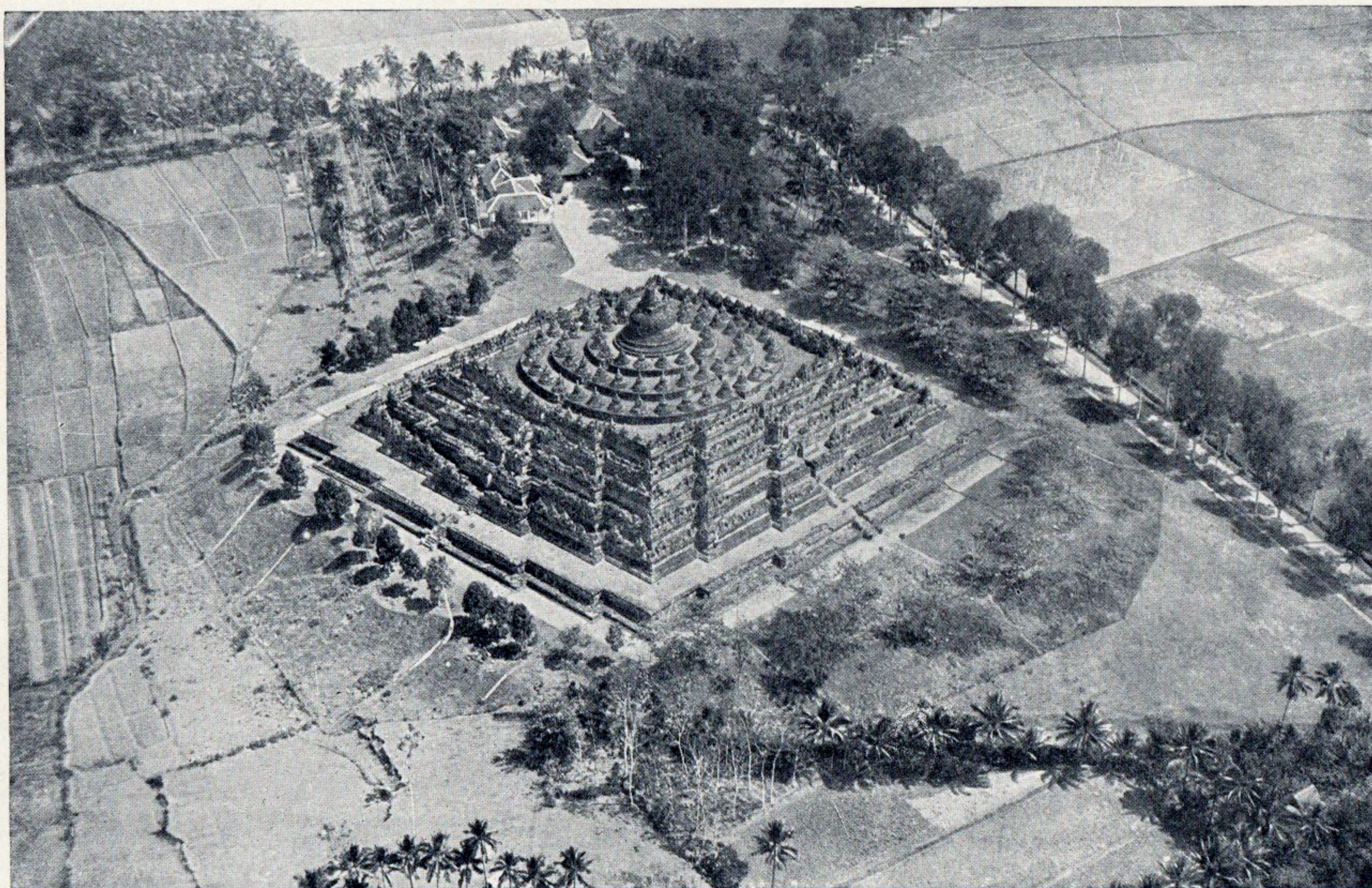

Foto N. I. luchtvaart.

155. LUCHTFOTO VAN DEN BOROBOEDOER.

Alleen van een luchtfoto kan men zich in één beeld voorstellen, wat dit meest grootsche monument van het reeds lang uit Voor-Indië en Ned. Indië verdwenen Boeddhisme eigenlijk is, n.l. een ombouwde heuvel, verwerkt tot een stoepa, het echt Boeddhistische heiligdom, opgericht ter bewaring van relikwieën of op bijzonder heilige plaatsen, een plaats van bedevaart en onderrichting van een geheel volk, met een groot klooster in de nabijheid. In zijn eenvoudigsten vorm bestaat een stoepa uit een vierkant voetstuk, met een koepel er op, die uitloopt in een hoge punt (pinakel), van een of meer zonneschermen voorzien. De pinakel van den Boroboedoer is afgebroken.

155. TJANDI BOROBOEDOER TERLIHAT DARI KAPAL TERBANG.

Hanjalah dengan kapal terbang sahaja orang dapat melihat betapa tokoh seloeroeh tjandi Boroboedoer jang amat menta'djoebkan itoe, ja'toe peninggalan orang Djawa beragama Boeddha pada djaman nagara Mataram (Kira-kira t. 700 seh. 900). Njatalah tjandi itoe diboeat pada seloeroeh seboeah boekit, berpoentjakkann setoeпа, ja'ni soeatoe tempat soetji jang toelén bagi agama Boeddha, berisi poesaka² jang keramat. Boroboedoer itoe dahoeoenja tempat orang berziarah, dan tempat pemberi pengadjaran kepada ra'iat; pada kelilingnja ada bihara besar (roemah pendéta² Boeddha). Kalau dipersahadjakan bangoennja: seboeah setoeпа berkaki persegi, diatasnja hampir² boelat bangoennja, berpoentjak beberapa pajoeng bersoesoen. Tetapi oedjoeng poentjak Boroboedoer itoe sekarang soedah patah.

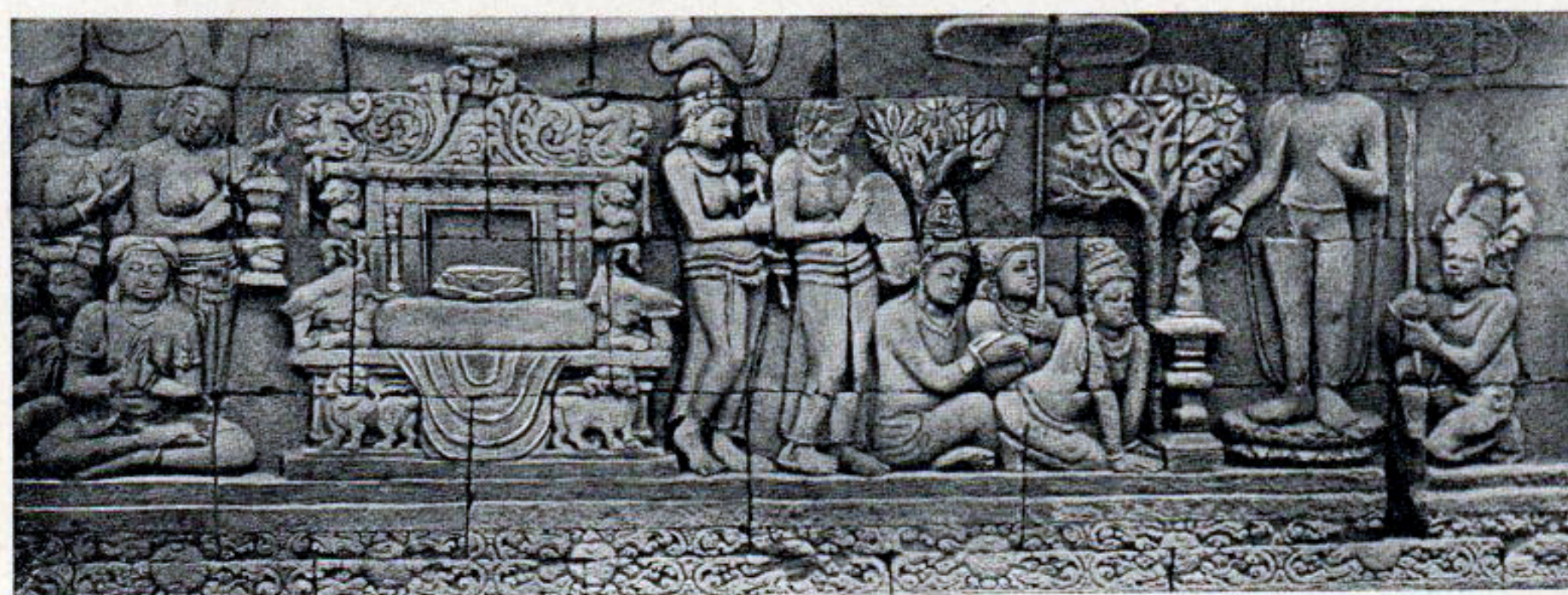

156. BOROBOEDOER-RELIEF.

In eene voor zulk een monument passende omgeving is de Boroboedoer gebouwd, vermoedelijk in de tweede helft van de 8e eeuw na Chr. Er zijn 9 terrassen, waarvan er 6 een vierkanten grondvorm, en de drie bovenste den ronden vorm hebben. Het onderste terras is reeds tijdens den bouw onder eene steenstapeling verborgen om verzakking te voorkomen. De lengte der zijden is $111\frac{1}{2}$ m, de hoogte van het monument $31\frac{1}{2}$ m. Langs de gaanderijen zijn een of twee rijen relieffreeksen in 11 series aangebracht, voorstellend 1500 tafereelen.

156. OEKIR²AN DITÉMBOK TJANDI BOROBOEDOER.

Tjandi Boroboedoer itoe diperboeat pada abad jang ke-8. Tjandi ini dekelilingi 9 boeah tingkat, 6 boeah jang bangoennja persegi empat, 3 boeah jang boender. Akan tetapi tingkat persegi-4 jang dibawah sekali itoe tak kelihatan lagi, sebab diperlindoengkan dibawah batoe jang dipasang orang soepaja tjandi djangan roeboeh. Pandjang seginja tjandi ini $111\frac{1}{2}$ méter, tinggi poentjaknja $31\frac{1}{2}$ méter. Pada témbok tingkat persegi-4 itoe ada oekir² an, banjaknja gambaran 1500 boeah.

157/160. BOROBOEDOER-RELIEFS.

Na de restauratie door Van Erp kan men, over de terrassen door de gaanderijen wandelend, het beeldhouwwerk in al zijn schoonheid bewonderen. De pelgrims vonden bij hun plechtige omgangen daar alles afgebeeld wat betrekking heeft op de verlossing der wereld door de Boeddha's van de vroegere en de tegenwoordige werelden. Op de drie ronde terrassen, zonder reliefs, doch met in totaal 72 klokstoepa's met Boeddha's er in, vertoefden zij in de hoogste spanning van godsdienstig gevoel.

157/160. GAMBAR OEKIR²AN DITJANDI BOROBOEDOER.

Tjandi ini dipoelangkan sebagai asal moelanja oléh toean Van Erp, djadi orang jang mendjani tingkat itoe boléh melihat oekirannja jang éndah-éndah, ja'toe tentangan peri kehidoepan sang Boeddha dan agamanja sehabis-habisnja. Ketiga tingkat jang diatas itoe boender, tidak beroekir apa², melainkan ada setoepa ketjil 72 boeah, masing² ada retja Sang Boeddha; diatas sekali ada setoepa besar.

161. BRONZEN BOEDDHA.

Het Boeddhisme is op het eind der 6e eeuw vóór Chr. in het Noorden van Voor-Indië ontstaan en heeft daar eeuwen lang geheerscht, tot ten slotte zijn macht dáár vernietigd werd. Toen het in de zesde en volgende eeuw door zendelingen en vorsten op Sumatra en Java werd verbreid, was het met zijn bloei in Voor-Indië al gedaan. De zeer diepzinnige leer was voor het volk te moeielijk en dit keerde tot zijn oude goden van het Brahmanisme terug; elders bleef het Boeddhisme in zeer verbasterden vorm.

161. ARTJA SANG BOEDDHA, DIPERBOEAT SOEASA.

Agama Boeddha berkembang 500 tahun sebelum tarikh Nabi Isa ditanah Hindoestani. Abad jang ke-6 dan jang ke-7 agama itoe dibawa ke-Soematera selatan dan ke-Djawa tengah. Akan tetapi disini tidak tinggal lama; ditanah Hindoestani soedah amat lama moesna djoega. Sekarang ini agama Boeddha itoe masih ada di-Hindia-Belakang (Birma, Siam, Cochin-China), di Ceylon, Tibet, Tiong Hoa dan Djepan.

162/163. BOEDDHA-BEELDEN.

Nadat het Boeddhisme reeds lang had bestaan begon men de Boeddha-gestalten weer te geven in beelden van steen, brons, goud, zilver, ivoor enz. Die beelden vertoonen alle dezelfde trekken: een schoon gelaat vol verheven gemoedsrust; bepaalde houdingen der handen (moedra), die elk hunne beteekenis hebben; een bepaalde wijze van zitten; een kleine verhevenheid op het voorhoofd (de oerna), symbool van het binnendringen der hoogste wijsheid; het haar in ronde krullen; op het hoofd eene verhevenheid, door krullen omgeven (de oesnisha) als zetel der wijsheid.

162/163. ARTJA SANG BOEDDHA.

Lama-lama orang beragama Boeddha moelaï djoega memboeat retja Sang Boeddha dan retja segala Boeddha dalam zaman jang laloe dan jang achirat. Akan tetapi retja ini berlainan sekali roepanja dan tokohnja dengan retja déwa² agama Hindoe. Tangan dan djarinja membangoenkan „moedra” berdjenis-djenis, masing² ada maksoednja sendiri. Didahinja ada „oerna”, jaïtoe ibarat boedi jang masoek dikepalanja; diatas kepala ada „oesnisha”, jaïtoe ibarat hikmat dan bidjaksana.

164. PRADNJÂPÂRAMITÂ-BEELD VAN TJANDI SINGOSARI BIJ MALANG.
Een der schoonste Boeddhistische vrouwenbeelden is dat van Pradnjâpâramitâ, gevonden in de tjandi Singosari, en thans berustend in het Ethnografisch Museum te Leiden, met voetstuk en lotuskussen mee 126 cm hoog. Zij is de verpersoonlijking der Hoogste Wijsheid, heeft de handen in dharmatjakra-moedra (omdat zij de dharma of Wet onderricht); om haar linkerarm slingert een lotusstengel; op de lotusbloem ligt het Boek der Wijsheid, dat ook Pradnjâpâramitâ heet. In Oost-Java was het Boeddhisme geheel samengesmolten met het Çiwaïsme.

164. RETJA PRADNJÂPÂRAMITÂ, ASAL DARI TJANDI SINGASARI,
DEKAT MALANG.

Inilah retja agama Boeddha toenggol jang seindah-indahnja, sekarang ini ada di gedong museum di-Leiden. Tingginja 126 cm. Ialah ibarat keboedian jang sempurna. Moedra tangannja bernama dharmatjakra. Disebelah bahu kirinja ada kitab bernama Pradnjâpâramitâ djoega; kitab itoe terletak diatas boenga patma (toendjoeng). Ditanah Djawa pada zaman dahoeleoe agama Çiwa dan agama Boeddha lama² seolah-olah bersanjawa.